

М.А. Забродська

ВПЛИВ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОЗИЦІЙНО-ВИСТАВКОВОГО ПРОСТОРУ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН

Стаття має на меті з'ясувати особливості впливу трансформацій експозиційно-виставкового простору на формування національно-культурної ідентичності в українському суспільстві під час російсько-української війни. Методологія дослідження ґрунтується на системному підході, що використовується для висвітлення особливостей формування експозиційно-виставкового простору України у період з 2014 до 2024 року. Серед основних методів застосовано метод дефінітивного аналізу для аналізу поняття національно-культурної ідентичності, джерелознавчий метод і метод компаративного аналізу для порівняння стану експозиційно-виставкового простору України у зазначений період. Наукова новизна полягає у тому, що поглиблюється розуміння того, що трансформації українського експозиційно-виставкового простору у 2014-2024 рр., спричинені російсько-українською війною, стають важливим чинником формування національно-культурної ідентичності завдяки сприянню національній єдності та ототожненню українців з певною нацією. Висновки. На сучасному етапі можна констатувати те, що трансформації українського експозиційно-виставкового простору у 2014-2024 рр. мають вагомий вплив на формування національно-культурної ідентичності. Консолідацію українців під час російсько-української війни у значній мірі відображено у роботах митців, що, незважаючи на воєнний час, активно представляють свою творчість, де відображено національну культуру українців і наслідки знищення росією культурних цінностей нашої країни. Темі Революції гідності, російської агресії, окупації Криму, подій на Донбасі і повномасштабного вторгнення набули особливої ваги у сфері культури та нині почали широко висвітлюватися на художніх виставках, відвідувачі яких отримали можливість відчутти свою приналежність до української нації завдяки ознайомленню з національною культурою і розумінню важливості її збереження під час російсько-української війни.

Ключові слова: культура, національно-культурна ідентичність, експозиційно-виставковий простір, особистість, українське мистецтво, цінності

DOI 10.34079/2518-1343-2025-15-30-222-230

Постановка проблеми. Звертаючись до художньої репрезентації концепту національно-культурної ідентичності в експозиційно-виставковому просторі України варто наголосити на тому, що умовах російсько-української війни дане питання набуває особливого значення. Дослідження феномену національно-культурної ідентичності в українському суспільстві фокусуються на національному і культурному досвіді українців, що сприяє як консолідації суспільства, так і формуванню окремої особистості. Актуальним на даний час є розгляд трансформацій стану експозиційно-виставкового простору України протягом 2014-2024 рр. та особливості його функціонування у період, коли митці стикнулися з революційними подіями і війною на

території України, для визначення його впливу на формування національно-культурної ідентичності українців під час російсько-української війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З позицій культурології до визначення поняття «національно-культурна ідентичність» як феномену, а також складових його структури звертаються В. Желанова та О. Матвієнко (Желанова та Матвієнко, 2022). На відмінності понять громадянська і культурна ідентичність наголошує Л. Хашиєва (Хашиєва, 2014). Ж. Денисюк у своїх дослідженнях визначає традиційну етнокультуру маркером ідентичності та ціннісних орієнтирів в умовах кризового стану суспільства, а також наголошує на значенні української культурної ідентичності як основи національної стійкості та культурної політики. (Денисюк, 2024; 2025). Т. Опанасюк і Т. Кузьма у своїй науковій праці наголошують, що каталізатором національної ідентичності стала саме російсько-українська війна (Опанасюк та Кузьма, 2024).

Враховуючи зміни соціокультурних трансформацій суспільства на початку XXI століття з позицій мистецтвознавства науковиця Т. Миронова розглядає експозиційні практики як такі, що мають на меті створення об'єкта (художній твір) та формування реципієнта (глядача) мистецької діяльності, зазначаючи, що нині продуктом експозиційних практик стає не лише предметне наповнення визначеного виставкового простору, а також наратив взаємодії художніх творів із глядачами, що зумовлює процес виокремлення сукупності експозиційних практик у самостійний та самодостатній вид діяльності (Миронова, 2021).

Сучасні тенденції розвитку музейної справи завдяки оновленню образно-сюжетних систем висвітлено у працях І. Яковець (Яковець, 2011). Питання експозиційного простору у художніх музеях як місця комунікативних та дискурсивних контактів досліджує О. Гірний (Гірний, 2024). Та, незважаючи на велику кількість наявних наукових праць, пов'язаних із тлумаченням поняття національно-культурної ідентичності та особливостями експозиційних практик, взаємозв'язок національно-культурної ідентичності з трансформаціями стану експозиційно-виставкового простору України протягом 2014-2024 рр. потребує окремого дослідження.

Мета статті – з'ясувати особливості впливу трансформацій експозиційно-виставкового простору на формування національно-культурної ідентичності в українському суспільстві під час російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Перед тим як звернутися до стану роботи музеїв, галерей та інших облаштованих для експозицій просторів протягом 2014-2024 рр., варто визначитися із тим, що являє собою поняття національно-культурної ідентичності. Л. Хашиєва наголошує на тому, що «ядро національної ідентичності складає культура – потужний інтегруючий символічний ресурс, в силу чого культурна ідентичність, на відміну від громадянської ідентичності (громадянської приналежності до конкретної держави), здебільшого є результатом особистісного вибору людини» (Хашиєва, 2014). Збереження та зміцнення цього ядра на думку Р. Поліщук становить найважливіше завдання культурної політики, оскільки національна ідентичність є її фундаментом і найважливішим ресурсом конкурентоспроможності в умовах глобалізації й перетворюється для багатьох країн на питання національного виживання (Поліщук, 2018). Дослідник Т. Бердій висловлює думку, що сучасне українське суспільство характеризують спроби виробити національний ідеал, спроможний конкурувати з глобальним ціннісними установами, прагнення до втілення національної мрії. Отже, на процес формування української національної ідентичності впливають ідеологічні, політичні та культурні аспекти (Бердій, 2013; Поліщук, 2018).

На думку В. Желанової та О. Матвієнко національно-культурна ідентичність це:

1) макрофеномен, що відбиває менталітет та культуру українського народу загалом й створює загальнонаціональні рамки;

2) мезофеномен, що вбирає особливості ментальності певного регіону України (регіональна ідентичність);

3) мікрофеномен, що пов'язаний з національною Я-концепцією особистості й передбачає ототожнення себе з нацією, почуття належності до українського народу (Желанова та Матвієнко, 2022).

Науковиці також зазначають, що «національно-культурна ідентичність – це соціоособистісний конструкт, що, синтезує соціокультурне й особистісне, тобто відбиває як національний й культурний досвід певного народу, що є факторами національної єдності, так й передбачає ототожнення особистістю себе з певною нацією, сприйняття себе й інших як носіїв національних якостей, сформовану національну Я-концепцію особистості. Структура національно-культурної ідентичності містить аксіологічний компонент, що базується на національній ідеї; когнітивний компонент, що відбивається в національному інтелекті; емоційно-чуттєвий компонент, що ґрунтується на почуттях і цінностях – «Я-Українець» – «Ми-Українці»; праксіологічний компонент, що пов'язаний з суб'єктною активністю особистості у практичній реалізації ідей національно-культурної ідентичності (Желанова та Матвієнко, 2022)».

Також варто зазначити, що на понятті національно-культурної ідентичності сфокусовано дослідження Ж. Денисюк, яка у монографії «Масова культура і національно-культурна ідентичність в добу глобалізації» зазначає, що масова культура, створена на основі загальноцивілізаційного технологічного стандарту, хоча й здатна чинити вплив на національно-культурну ідентичність народів та їхні традиції, проте не зачіпає «культурну матрицю» національних культур (Денисюк, 2016). Тож національно-культурна ідентичність формує відчуття приналежності людини до певної нації через її ознайомлення з національною культурою.

Долучення населення до здобутків національної культури можливе через експозиційно-виставкову діяльність музеїв і художніх галерей, де найрезультативнішим каналом музейної комунікації є експозиція. На думку І. Передерій експозиція одночасно є візуальним типом комунікації, що пов'язана з процесом перекодування інформації з вербальної в невербальну та подальшим її відтворенням знову на вербальну. Також І. Передерій підкреслює, що предмет в експозиції набуває певного значення лише у відповідному контексті, перетворюючись на експонат (Передерій, Білан, 2018). Отже, експозиційно-виставковий простір є середовищем, де підсилюється значення творів мистецтва у спеціально оформленому місці їх розташування з метою ефективного впливу на відвідувачів. Оскільки протягом 2014-2024 рр. в експозиційно-виставкових просторах відбулися значні трансформації у зв'язку з російсько-українською війною, засоби, якими користуються митці для формування національно-культурної ідентичності українців, теж зазнали змін. На думку К. Протаса трагічні події останніх років зосередили увагу сучасних українських художників на ідеях та образах патріотично-громадського звучання, перетворивши їх творчість в індивідуальну лінію «оборони» національних кордонів. У свою чергу український глядач, який намагається відчутти особисту приналежність до історичного моменту, проглядаючи художні образи на виставках сучасного українського мистецтва, прагне віднайти у художніх творах не відображення проблеми одного дня, а відчутти одкровення, катарсис, якого прагнув митець через передачу передчуття, що випереджає геополітичні катастрофи сьогодення (Протас, 2015).

Якщо порівняти сучасний стан виставкової діяльності в Україні з процесами, що відбувалися починаючи з 2014 року від Революції гідності до моменту

повномасштабного вторгнення росії, то варто звернути увагу на те, що спільним є те, що певним відгуком на вимоги складного часу стали художні виставки у різних куточках України. Українські художники створюють яскравий живопис, віртуозну графіку, майстерну пластику, з якою впевнено конкурують на провідних світових аукціонах, мають успіх на міжнародних вернісажах. Їх творчі досягнення стають невід'ємною частиною національної культури, що створює позитивний імідж України у світі. І саме художні виставки повноцінно представляють широкий зріз сучасного мистецтва України (Бурнашов, 2016).

Наприклад, у 2015 році проектом «Абстрактний живопис України», приуроченим до 80-річчя з дня смерті польсько-українського майстра живопису Казимира Малевича і 100-річчя з дня створення його «Чорного супрематичного квадрата», у Центральному будинку художника у м. Київ намагалися акцентовано презентувати живопис авторів, які обрали для себе цей непростий і цікавий мистецький шлях. Дана виставка стала актуальним і вагомим етапом в демонстрації кращих здобутків українських художників, надала можливість глядачу ознайомитись з ще одним неординарним пластом українського сучасного мистецтва. До участі у Всеукраїнській виставці «Абстрактний живопис України» було запрошено професійних живописців, які працюють в цьому стильовому напрямку, від абстрактного експресіонізму до супрематизму. На виставці було представлено близько 200 живописних творів 120 авторів з всієї України. Глядачі мали змогу побачити твори І. Марчука, А. Марчука, С. Савченка, П. Лебединця, Т. Сільваші, О. Животкова, О. Дубовика та ін. Надзвичайно широка географія учасників і розмаїття творчих пошуків визначали виставку «Абстрактний живопис України», як знакову всеукраїнську акцію 2015 року (Бурнашов, 2016).

«Передати на фронт трохи тепла» – такою була мета благодійної виставки художниці О. Оснач у Херсоні у 2015 році. Експозиція проходила у виставковому залі обласної організації Національної спілки художників України. Херсонська майстриня О. Оснач представила глядачам кілька десятків власних робіт різних років творчості. Переважно – це світлі і теплі пейзажі, натюрморти, зображення затишних херсонських вуличок, мальовничих плавнів тощо. Художниця надає перевагу реалістичній манері письма, чимало робіт відзначаються багатою палітрою кольорів, яку дарує сама природа: пишні соняхи, багрянний захід сонця, осінь у парку, кущ калини та інші. Виставка мала не лише естетичну, а й волонтерську місію. Разом із благодійним фондом «Захист» художниця вирішила долучитися до збору коштів для українських військових. На окремих листівках авторка надрукувала деякі свої картини. Їх можна було придбати за символічні кошти, які в цій же залі помістити у благодійну скриньку, а саму листівку – підписати солдату на фронт. «Так склалося, – підкреслила художниця, – що виставка збіглася з надзвичайно напруженим періодом у нашій державі. Вирішила долучитися до широкого волонтерського руху, який ми спостерігаємо в країні, хотілося допомогти тим, хто цього вкрай потребує і віддячити людям, які нас захищають» (Антипенко, 2015; Бурнашов, 2016).

Наприкінці 2018 року у Києві відбулась виставка плакатів харківського художника Н. Тітова, яка розповідає про шлях, котрий довелося пройти Україні за п'ять останніх років. Всі 25 робіт, представлених в експозиції, розповідали про війну, втрати та біль, але водночас показували, що українське суспільство змінилося. «З одного боку – це експеримент для нас: організація мистецької виставки. Але колекція робіт Нікити Тітова, створених під враженням подій у нашій країні, нагадують своєрідний репортаж про ці 5 років», – зазначив генеральний директор УНІАН «Укрінформ» О. Харченко. Генеральний директор Національного музею Революції гідності І. Пошивайло відмітив, що дана виставка – це розповідь про те, як ми всі

подорослішали, про те, як ми всі зрозуміли, що майбутнє країни залежить від нас. Загалом від часів Революції гідності Н. Тітов створив понад 70 плакатів, перший – ще під час Майдану. Адже відчув тоді незворотність змін і те, що Україна більше ніколи не буде такою, якою була на той момент. Зазвичай поштовхом для створення робіт для митця ставали якісь резонансні новини, повз які він не міг пройти. Однією зі своїх найбільш вдалих робіт він вважає плакат із надписом «війна/вільна». «Чому? Бо усе, що відбувається зараз в країні, лише заради однієї мети: щоб Україна стала вільна і незалежна», – пояснює Н. Тітов. «Революція гідності, російська агресія, окупація Криму, війна на Донбасі: всі ці події вкладаються у п'ять років. Але вони стали визначальними. Ми навчилися брати відповідальність за країну – волонтери, воїни, реформатори. Ми дізналися, як це – підтримувати наших бранців у російському полоні. Потрібен талант митця, щоб описати, проговорити, показати нам самих себе, і нас – світові. Тож пропонуємо озирнутися на шлях свободи завдяки роботам Н. Тітова», – наголосили організатори виставки, зокрема Музей Революції гідності, Центр досліджень визвольного руху, Український інститут національної пам'яті та «Укрінформ» (Середа, 2018).

У 2022 році у виставковому комплексі Національного музею історії України у Другій світовій війні експонувався успішний на думку відвідувачів, фахівців і світової музейної спільноті проєкт «Україна – Розп'яття» (куратор – Ю. Савчук, художник – А. Логов). Структура виставки «Україна – Розп'яття» складалась з двох основних антагоністичних концептуальних змістових частин – «Орда» і «Розп'яття», які в свою чергу було умовно поділено на менші композиційні складові. Ю. Савчук зазначив, що за його кураторським задумом деталі окремих експозиційних груп могли бути обрані інтуїтивно, але основні формотворчі складові, центральні композиційні групи, динаміка сюжету, світло, сценографія виставки мали бути визначені від самого початку, щоб чітко та органічно візуалізувати концепцію виставки, її основний меседж. Зокрема, в основу проєкту «Україна – Розп'яття» Ю. Савчуком було закладено антагонізм, протистояння двох світів – «руського міра», світу окупантів та агресії, й українського світу духовної сили, понівеченої, але не знищеної України. Тож виставку було поділено на два музейні хронотопи – два часопростори, крізь які мандрував відвідувач на своєму шляху: фізичний шлях від першої частини проєкту «Орда», в якій було представлено особисті речі солдатів російської армії та рештки їхнього озброєння, до другої частини «Розп'яття», в якій експоновувалися понівечені, але все ще «живі» артефакти мирного життя українців, свідчення культури та духовності українського народу. Водночас це демонструвало внутрішній шлях від огиди, злості і зневаги по відношенню до окупантів, з їхнім брудним одягом та брудними методами, до емоційної рівноваги і душевного піднесення від споглядання у теплому світлі сакральних предметів, історичних та культурних цінностей нашого народу, які, хоча й були сильно пошкоджені, проте вціліли, як й Україна, поранена, але нескорена ворогу (Чорна, 2023).

Також на Центральному залізничному вокзалі у Києві лише на один день відкрилася унікальна експозиція «Livestreaming from your future – unless you stop Russia in Ukraine» про війну в Україні. Експозицію Your Country First – Win With Us відкрили 25 лютого 2025 року в Business & Family Lounge. Її створили українські митці Р. Хімей та Я. Малащук. Інсталяція демонструвалась на залізничному вокзалі у Києві вперше. У річницю повномасштабного вторгнення 24 лютого 2025 року її побачили 12 лідерів з різних країн світу. Кияни та гості міста змогли подивитися на неї лише 25 лютого. Я. Малащук зазначив, що один з відеопроектів експозиції документує прибуття поїзда, що перевозить поранених українських військових, які повертаються з фронту. Робота не покладається на видовищність і не провокує миттєвий жах. Натомість вона діє через тихий неспокій та викликає глибоке відчуття тривоги. Відеоінсталяція була створена

Фондом Віктора Пінчука та PinchukArtCentre у партнерстві з Офісом Президента України. Також на виставці можна було побачити унікальні таблички фірмових поїздів, які зараз не курсують до Криму, Грузії та інших тимчасово окупованих територій, а також побачити моделі фірмових поїздів «Донбас», «Азов», «Севастополь» і почути як вони звучать (Міллер, 2025).

Також варто підкреслити, що за підрахунками Міністерства культури та стратегічних комунікацій Україні російсько-українська війна забрала життя близько 150 українських митців. Через міграцію, мобілізацію та інші процеси сфера культури втратила 18 % працівників. Всі культурні сектори визначили людські втрати як одну з основних проблем сфери. Окрім людських втрат є й матеріальні: ворог зруйнував або пошкодив понад дві тисячі об'єктів культурної інфраструктури, а на окупованих територіях опинилось близько 1,7 млн музейних предметів (понад 10 % від загального музейного фонду країни). Але навіть за таких складних умов українські музеї та галереї продовжують роботу – організовують виставки, фестивалі, круглі столи, проводять дослідження, підтримують резиденції (Білаш, 2025).

Отже, наукова новизна полягає у тому, що поглиблюється розуміння того, що трансформації українського експозиційно-виставкового простору у 2014-2024 рр., спричинені російсько-українською війною, стають важливим чинником формування національно-культурної ідентичності завдяки сприянню національній єдності та ототожненню українців з певною нацією.

Висновки. На сучасному етапі можна констатувати те, що трансформації українського експозиційно-виставкового простору у 2014-2024 рр. мають вагомий вплив на формування національно-культурної ідентичності. Консолідацію українців під час російсько-української війни у значній мірі відображено у роботах митців, що, незважаючи на воєнний час, активно представляють свою творчість, де відображено національну культуру українців і наслідки знищення росією культурних цінностей нашої країни. Теми Революції гідності, російської агресії, окупації Криму, подій на Донбасі і повномасштабного вторгнення набули особливої ваги у сфері культури та нині почали широко висвітлюватися на художніх виставках, відвідувачі яких отримали можливість відчувати свою приналежність до української нації завдяки ознайомленню з національною культурою і розумінню важливості її збереження під час російсько-української війни.

Бібліографічний список

- Антипенко, І., 2015. «Передати на фронт трохи тепла». *День*. 26 лютого.
- Бердій, Т., 2013. Формування національної ідентичності: український контекст. *Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць*, 5 (72), сс. 410-415.
- Білаш, К., 2025. Попри все: українські виставки 2025 року. *LB.ua: офіційний сайт*. [онлайн] Доступно: <https://lb.ua/culture/2025/01/31/657783_popri_vse_ukrainski_vistavki_2025.html> [Дата звернення 25 серпня 2025].
- Бурнашов, І. Ю. (ред.), 2016. *Виставочна художня панорама 2015 року (оглядова довідка за матеріалами преси, неопублікованими документами та Інтернету)*. Вип.2/4. 35 с.
- Гірний, О., 2024. Експозиційний простір у художніх музеях як місце комунікативних та дискурсивних контактів. *Українська академія мистецтва*, 35, сс. 17-26.
- Денисюк, Ж. З., 2016. *Масова культура і національно-культурна ідентичність в добу глобалізації : монографія*. Київ : НАКККіМ. 223 с. Бібліогр.: с. 193-223.

- Денисюк, Ж. З., 2024. Традиційна етнокультура як маркер ідентичності та ціннісних орієнтирів в умовах кризового стану суспільства. *Вісник НАКККіМ: наук. журнал*, 4, сс. 3–9.
- Денисюк, Ж. З., 2025. Українська культурна ідентичність як основа національної стійкості та культурної політики. *Культурологічний альманах*, 1, сс. 309–315.
- Желанова, В. В. та Матвієнко, О. В., 2022. Національно-культурна ідентичність особистості: сутність і структура. *Інноваційна педагогіка*, 49(1), сс. 17-20.
- Миринова, Т. В., 2021. Художні експозиційні практики: традиційність і сучасність. Проблеми існування сучасного мистецтва в експозиційних просторах. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Культурологія*, 37, сс. 86-92.
- Міллер, І., 2025. У Києві на вокзалі відкрилася унікальна експозиція про війну в Україні. *Главком: офіційний сайт*. [онлайн] Доступно: <<https://glavcom.ua/kyiv/news/u-kijevi-na-vokzali-vidkrilasja-ekspozitsija-pro-vijnu-v-ukrajini-foto-1046783.html>> [Дата звернення 28 липня 2025].
- Опанасюк, Т. А. та Кузьма, Т. М., 2024. Російсько-українська війна як каталізатор національної ідентичності: історичний та сучасний контекст. *Вісник науки і освіти*, 7 (5). сс. 1433–1445.
- Передерій, І. Г. та Білан, Н. В., 2018. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 2. сс. 72-79.
- Поліщук Р. М., 2018. Формування національно-культурної ідентичності українського народу в процесі глобальних трансформацій українського суспільства. *Молодий вчений*, 1 (2), сс. 617-621.
- Протас, К., 2015. Конфігурації пасіонарності в абстрактних метафорах сучасності. *Образотворче мистецтво*, 1, сс. 24–25.
- Середа, С., 2018. «Шлях свободи»: харківський художник показує, як змінилась Україна за 5 останніх років. *Радіо Свобода : офіційний сайт*. [онлайн] Доступно: <<https://www.radiosvoboda.org/a/29661113.html>> [Дата звернення 01 вересня 2025].
- Хашиєва, Л. В., 2014. Множинна ідентичність: реалії глобалізованого суспільства. *Актуальні проблеми державного управління*, 1, сс. 276-283.
- Чорна, М., 2023. Створення музейних виставок. Серія перша: «Вчимося грати симфонії». *LB.ua: офіційний сайт*. [онлайн] Доступно: <https://lb.ua/blog/milena_chorna/562250_stvorenniya_muzeynih_vistavok_seriya.html> [Дата звернення 10 вересня 2025].
- Яковець, І., 2011. Музейна експозиція: основні поняття та методи побудови. *Вісник ХДАДМ*, 1, сс. 147–150.

References

- Antypenko, I., 2015. «Peredaty na front trokhy tepla» [«To Send a Little Warmth to the Front Line»]. *Den*. 26 February 2015. (in Ukrainian).
- Berdii, T., 2013. Formuvannia natsionalnoi identychnosti: ukraïnskyi kontekst [Formation of National Identity: Ukrainian Context]. *Gilea*, 5 (72), pp. 966 (in Ukrainian).
- Bilash, K., 2025. Popry vse: ukraïnski vystavky 2025 roku [Against All Odds: Ukrainian Exhibitions in 2025]. Available at: <https://lb.ua/culture/2025/01/31/657783_popri_vse_ukraïnski_vistavki_2025.html> [Accessed 25 August 2025] (in Ukrainian).
- Burnashov, I. (ed.), 2016. Vystavochna khudozhnia panorama 2015 roku (ohliadova dovidka za materialamy presy, neopublikovanymy dokumentamy ta Internetu) [Art

- Exhibition Panorama 2015 (overview based on press materials, unpublished documents and the Internet)], 2/4, 35 (in Ukrainian).
- Hirnyi, O., 2024. Ekspozytsiyni prostir u khudozhnikh muzeiakh yak mistse komunikatyvnykh ta dyskursyvnnykh kontaktiv [Exposition Space in Art Museums as a Place of Communicative and Discursive Contacts]. *Ukrainian Academy of Arts*, 35, pp. 17–26 (in Ukrainian).
- Denysiuk, Zh. Z., 2016. Masova kultura i natsionalno-kulturna identychnist v dobu hlobalizatsii [Mass Culture and National Cultural Identity in the Age of Globalization]. Kyiv. 223 p. (in Ukrainian).
- Denysiuk, Zh. Z., 2024. Tradytsiina etnokultura yak marker identychnosti ta tsinnisnykh oriientyriv v umovakh kryzovoho stanu suspilstva [Traditional ethnoculture as a marker of identity and values in the context of the crisis in society]. *Bulletin of the NAKKKiM: a scientific journal*, 4, pp. 3–9 (in Ukrainian).
- Denysiuk, Zh. Z., 2025. Ukrainska kulturna identychnist yak osnova natsionalnoi stiikosti ta kulturnoi polityky [Ukrainian cultural identity as a basis for national sustainability and cultural policy]. *Cultural Almanac*, 1, pp. 309-315. (in Ukrainian).
- Zhelanova, V. V., & Matviienko, O. V., 2022. Natsionalno-kulturna identychnist osobystosti: sutnist i struktura [National and cultural identity of a personality: essence and structure]. *Innovative pedagogy*, 49, Vol. 1, pp. 17–20 (in Ukrainian).
- Myronova, T. V., 2021. Khudozhni ekspozytsiini praktyky: tradytsiinist i suchasnist. Problemy isnuvannia suchasnoho mystetstva v ekspozytsiynnykh prostorakh [Artistic exhibition practices: tradition and modernity. Problems of the existence of contemporary art in exhibition spaces]. *Ukrainian culture: past, present, ways of development. Direction: Cultural Studies*, 37, pp. 86–92 (in Ukrainian).
- Miller, I., 2025. U Kyievi na vokzali vidkrylasia unikalna ekspozytsiia pro viinu v Ukraini [A unique exhibition about the war in Ukraine has opened at a railway station in Kyiv]. Available at: <<https://glavcom.ua/kyiv/news/u-kijevi-na-vokzali-vidkrilasja-ekspozitsija-pro-vijnu-v-ukrajini-foto-1046783.html>> [Accessed 28 July 2025]. (in Ukrainian).
- Opanasiuk, T. A., Kuzma, T. M., 2024. Rosiisko-ukrainska viina yak katalizator natsionalnoi identychnosti: istorychnyi ta suchasnyi kontekst [The Russian-Ukrainian War as a Catalyst for National Identity: Historical and Contemporary Context]. *Bulletin of Science and Education*, 7 (5), pp. 1433–1445 (in Ukrainian).
- Perederii, I. H. and Bilan, N. V., 2018. Suchasna muzeina komunikatsiia v Ukraini ta sviti: stan i perspektyvy rozvytku [Modern museum communication in Ukraine and the world: state and prospects of development]. *Library science. Documentation studies. Informatics*, 2, pp. 72-79 (in Ukrainian).
- Polishchuk, R. M., 2018. Formuvannia natsionalno-kulturnoi identychnosti ukrainskoho narodu v protsesi hlobalnykh transformatsii ukrainskoho suspilstva [Formation of the national and cultural identity of the Ukrainian people in the process of global transformations of Ukrainian society]. *Young scientist*, 1 (2), pp. 617–621 (in Ukrainian).
- Protas, K., 2015. Konfiguratsii pasionarnosti v abstraktnykh metaforakh suchasnosti [Configurations of passion in abstract metaphors of the present]. *Fine Arts*, 1, pp. 24–25 (in Ukrainian).
- Sereda, S., 2018. «Shliakh svobody»: kharkivskyi khudozhnyk pokazuie, yak zminylas Ukraina za 5 ostannikh rokiv [«The Way of Freedom»: Kharkiv artist shows how Ukraine has changed over the past 5 years]. Available at: <<https://www.radiosvoboda.org/a/29661113.html>> [Accessed 01 September 2025]. (in Ukrainian).

- Khashiieva, L. V., 2014. Mnozhynna identychnist: realii hlobalizovanoho suspilstva [Multiple Identities: The Realities of a Globalised Society]. *Actual Problems of Public Administration*, 1, pp. 276–283 (in Ukrainian).
- Chorna, M., 2023. Stvorennia muzeinykh vystavok. Serii persha: «Vchymosia hraty symfonii» [Creating Museum Exhibitions. Series One: «Learning to Play Symphonies»]. Available at:
<https://lb.ua/blog/milena_chorna/562250_stvorennya_muzeynih_vistavok_seriya.html> [Accessed 10 September 2025]. (in Ukrainian).
- Yakovets, I., 2011. Muzeina ekspozytsiia: osnovni poniattia ta metody pobudovy [Museum Exposition: Basic Concepts and Methods of Construction]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Arts*, 1, pp.147–150 (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 17.09.2025 р.

M. Zabrodska

THE INFLUENCE OF THE TRANSFORMATIONS OF THE UKRAINIAN EXHIBITION AND EXHIBITION SPACE ON THE FORMATION OF NATIONAL AND CULTURAL IDENTITY: THE CURRENT STATE

The article focuses on the impact of transformations in exhibition spaces on the formation of national cultural identity in Ukrainian society during the Russian-Ukrainian war. The research methodology is based on a systematic approach used to highlight the peculiarities of the formation of the exhibition and exposition space of Ukraine in the period from 2014 to 2024. Among the main methods used are the method of definitional analysis to analyze the concept of national and cultural identity, the method of source research and the method of comparative analysis to compare the state of the exhibition and exhibition space of Ukraine in the specified period. The scientific novelty is that it deepens the understanding that the transformations of the Ukrainian exhibition space in 2014-2024 caused by the Russian-Ukrainian war are becoming an important factor in the formation of national and cultural identity by promoting national unity and identification of Ukrainians with a particular nation. Conclusions. At the present stage, it can be stated that the transformations of the Ukrainian exhibition space in 2014-2024 have a significant impact on the formation of national and cultural identity. The consolidation of Ukrainians during the Russian-Ukrainian war is largely reflected in the works of artists who, despite wartime, actively present their work, which reflects the national culture of Ukrainians and the consequences of Russia's destruction of our country's cultural values. The themes of the Revolution of Dignity, Russian aggression, occupation of Crimea, events in Donbas and the full-scale invasion have gained particular importance in the cultural sphere and are now widely covered at art exhibitions, where visitors have the opportunity to feel their belonging to the Ukrainian nation through familiarization with the national culture and understanding the importance of preserving it during the Russian-Ukrainian war.

Keywords: culture, national and cultural identity, exhibition space, personality, Ukrainian art, values.